

minister had hij toen in Levelts plaats van Mook genoemd. Gerbrandy was er van geschrokken: een voorman van de *Stuw*-groep minister van koloniën? Kwam Idenburg, de directeur van van Starckenborghs kabinet, niet eerder in aanmerking? Neen, had van Starckenborgh geantwoord: Idenburg was (zoals in hoofdstuk 9 vermeld) door de vriendelijkheid die hij aan de echtgenote van een overleden NSB'er had bewezen, in opspraak geraakt. In twee telegrammen had de minister-president toen uiting gegeven aan twijfel of van Mook wel achter het regeringsbeleid stond dat met betrekking tot Indië's toekomst slechts inhield dat na de oorlog een rijksconferentie zou worden gehouden – van Starckenborgh had van Mook toen laten vragen of hij dat regeringsbeleid onderschreef, van Mook had bevestigend geantwoord en vervolgens waren hij en Kerstens op 17 november '41 tot minister benoemd. De bedoeling was dat beiden met hun gezinnen zo spoedig mogelijk via de Verenigde Staten en Portugal naar Londen zouden vliegen; daar trad Gerbrandy op als waarnemend minister van koloniën.

Van zijn aanbeveling van van Mook kreeg van Starckenborgh in zoverre spoedig spijt dat hij later in november, toen de spanningen met Japan hoog opliepen, tot de conclusie kwam dat hij zijn directeur van economische zaken eigenlijk niet kon missen. Op 2 december lichtte hij Gerbrandy dienaangaande in. Toen zes dagen later de oorlog met Japan een feit was, was van Mook onmisbaarder dan ooit, ja van Starckenborgh kwam tot het inzicht dat het wenselijk was, hem te benoemen in het hoge ambt dat ook in de Wet op de Indische staatsinrichting was genoemd: luitenant-gouverneur-generaal. Indië had maar zelden een luitenant-gouverneur-generaal gekend (de laatste was een generaal van het Nederlandse leger geweest die in 1835–36 bijna een jaar lang de gouverneur-generaal had vervangen) maar waren nu de omstandigheden niet ook exceptioneel? Die vraag werd door Gerbrandy en koningin Wilhelmina bevestigend beantwoord: van Mook (op zijn persoonlijkheid komen wij in ons volgende deel terug) werd met ingang van 19 december ontslagen uit de ministersfunctie welke hij nog in het geheel niet had bekleed en met ingang van 1 januari '42 benoemd tot luitenant-gouverneur-generaal.

Zes dagen later vertrok hij met een Knilm-lijnvliegtuig naar Australië: de eerste etappe op een reis naar Washington. Conform van Starckenborghs denkbeelden wilde hij dáár, in het centrum van de Geallieerde oorlogvoering, met kracht gaan bepleiten dat Indië's hardnekkige verdediging als een wezenlijk onderdeel van die oorlogvoering zou worden beschouwd: er moest meer en er moest sneller hulp worden geboden.